

AB Çevre Paketi İlerleme

Prof .Dr. Nuri AZBAR

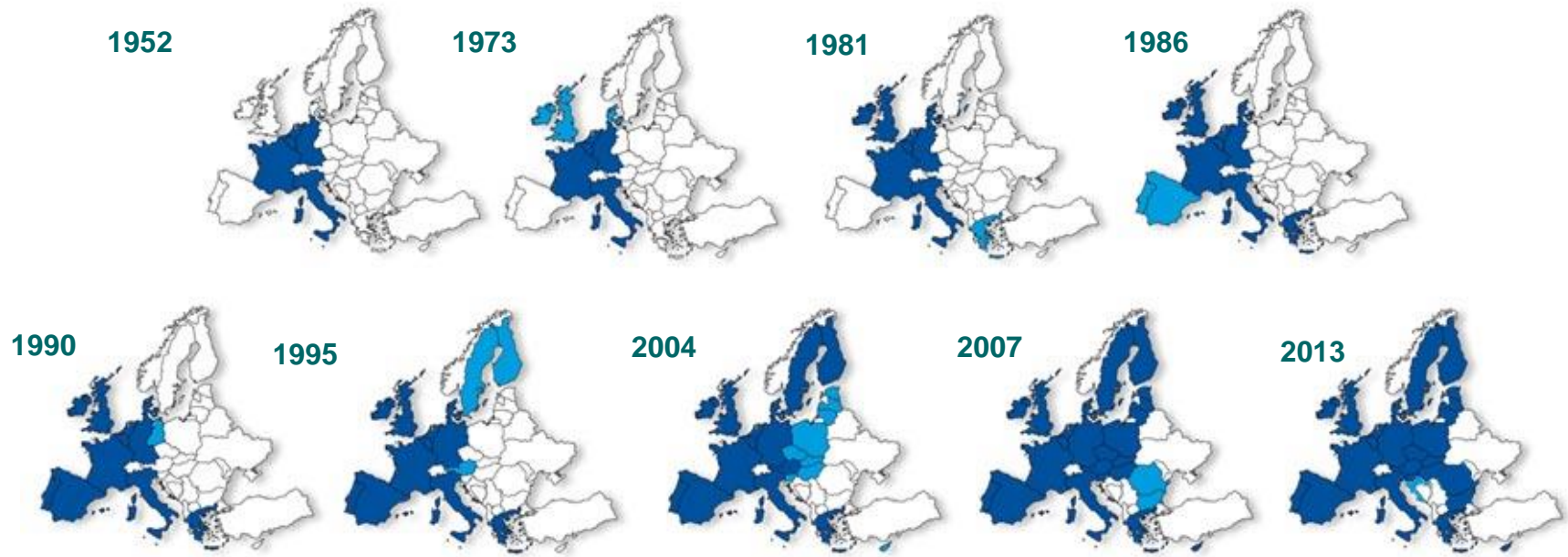
Ege Üniversitesi
Biyomühendislik Bölümü

nuri.azbar@ege.edu.tr
Tel: 0090 232 3115816

AB Üyeliğinde Anlaşma Paketleri (Negotiations chapters)

1. Free movement of goods
2. Freedom of movement for workers
3. Right of establishment and freedom to provide services
4. Free movement of capital
5. Public procurement
6. Company law
7. Intellectual property law
8. Competition policy
9. Financial services
10. Information society and media
11. Agriculture
12. Food safety, veterinary, phytosanitary
13. Fisheries
14. Transport policy
15. Energy
16. Taxation
17. Economic and monetary policy
19. Social policy and employment
20. Enterprise and industrial policy
21. Trans-European Networks
22. Regional policy and coordination of structural instruments
23. Judiciary and fundamental rights
24. Justice, freedom and security
25. Science and research
26. Education and culture
- 27. Environment**
28. Consumers and health protection
29. Customs union
30. External relations
31. Foreign security and defence policy
32. Financial control
33. Financial and budgetary provisions
34. Institutions
35. Other issues

AB Genişleme (Enlargement history)

Katılımcı Ülke

Türkiye - veriler

- Nüfus - **81 million**
- Alan– **783 562 km²**
- GSMH (2018) - **861 billion USD**
- Önemli bir dış politika aktörü - **106 elçilik, 70 konsolosluk**
- Askeri güç – **En güçlülerinden!**

Türkiye'nin Katılımı Ne Getiriyor/Götürüyor!

 Ülke	Nüfus	Alan (km ²)	Nominal GDP (billion US\$)	Nominal GDP kişi başına (US\$)	Dil
<u>Türkiye</u>	80,417,526	783,562	861	11,014	<u>Türkçe</u>
EU27	444,708,416	4,381,376	17,782	39,858	27
EU27+1	522,404,320 (+17.47%)	5,164,938 (+17.88%)	18,643 (+4.62%)	35,687 (-11.69%)	28

AB Üyelik 60 Yıllık Macera

Steps towards joining EU Process

1

• **September 1959:** Turkey applies for associate membership of the European Economic Community (EEC).

2

• **September 1963:** Signature of the Association Agreement

3

• **April 1987:** Turkey presents its formal application for membership of EEC

4

• **January 1995:** EU-Turkey Agreement creating a customs union

5

• **December 1999:** The European Council recognises Turkey as a candidate country

6

• **December 2004:** The European Council agrees to start accession negotiations with Turkey.

7

• **October 2005:** Start of accession negotiations.

8

• **December 2006:** The Council decides that eight negotiating chapters cannot be opened and no chapter can be closed until Turkey meets its obligation of full

AB Üyelik 60 Yıllık Macera

Steps towards joining EU Process

1

• **May 2012:** EC and Turkey start the implementation of the Positive agenda.

2

• **December 2013:** The EU-Turkey readmission agreement is signed in parallel with the launching of the visa liberalisation dialogue

3

• **October 2014:** The EU-Turkey readmission agreement enters into force

4

• **March 2015:** The European Commission and Turkey launch a high-level energy dialogue

5

• **May 2015:** The EC and Turkey agree to modernise the 20-year-old Customs Union Agreement and to enhance EU-Turkey bilateral trade relations.

6

• **December 2018:** The 78th EU-Turkey Joint Parliamentary Committee takes place in Ankara.

7

• **February 2019:** The EU-Turkey high-level economic dialogue takes place in Istanbul

8

• **March 2019:** The 54th EU-Turkey Association Council takes place in Brussels

AB Çevre Politikası

Avrupa Birliği'nin çevre politikasının temel ilkeleri, ***“kirleten öder”, “bütünleyicilik”, “yüksek seviyede koruma”, “kaynakta önleme”, “önleyicilik” ve “ihtiyat”***tır.

Avrupa Birliği'nin çevre politikasının gelişiminde, 1973 yılından bu yana hazırlanan Çevre Eylem Programları oldukça etkili olmuştur:

1. Çevre Eylem Programı
2. Çevre Eylem Programı
3. Çevre Eylem Programı
4. Çevre Eylem Programı
5. Çevre Eylem Programı
6. Çevre Eylem Programı
7. Çevre Eylem Programı

AB Çevre Politikası

7. Çevre Eylem Planı kapsamında aşağıda sıralanan öncelikli hedefler belirlenmiştir.

- Doğal sermayesinin korunması, muhafaza edilmesi ve güçlendirilmesi,
- **Kaynak-verimli, yeşil, rekabetçi düşük karbon ekonomisine geçişinin sağlanması,**
- Vatandaşların sağlık ve refahının çevre ile ilgili risklere karşı korunması,
- **Çevre mevzuatının uygulanmasının geliştirilmesi,**
- Çevre mevzuatına yönelik bilgi ve deneyimin artırılması,
- **Çevre ve iklim politikaları için gerekli yatırımın sağlanması,**
- Çevrenin diğer politika alanlarına entegrasyonun ve politikalarda tutarlılığın sağlanması,
- **Şehirlerin sürdürülebilirliğinin güçlendirilmesi,**
- Birliğin uluslararası çevre ve iklim sorunları konusundaki etkinliğinin güçlendirilmesi.

Çevre faslının düzenlediği temel alanlar

Yatay mevzuat, Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED), Stratejik Çevresel Değerlendirme (SÇD) ve çevresel bilgiye erişim gibi konularını içermektedir. **2011/92/AB sayılı ÇED Direktifi**, çevre ile bağlantılı resmi veya özel projelerin insan, bitki, hayvan, toprak, hava, iklim, maddi varlıklar, kültürel miras üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerinin belirlenmesini ve değerlendirmesini gerektirmektedir. **2001/42/AT sayılı SÇD Direktifi ise**, plan ve programların çevre üzerindeki olası önemli etkilerinin değerlendirilmesi ve mümkün olan en az düzeye indirgenmesi veya ortadan kaldırılması konularının ele alındığı bir süreci belirlemektedir. **2003/4/AT sayılı Çevresel Bilgiye Erişim Direktifi ise**, çevresel bilgiye erişim hakkı ile ilgili şartları ortaya koyarken, çevresel bilginin erişilebilir olması ve halka duyurulması ile ilgili konuları düzenlemektedir

Çevre faslının düzenlediği temel alanlar

Hava kalitesi başlığı altında, 2008/50/AT sayılı Hava Kalitesi Çerçeve Direktifi ile ozon tabakasını incelten maddelerin azaltılması, uçucu organik bileşiklere (VOC) ilişkin emisyonlar ve yakıt kalitesi ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır. Hava Kalitesi Çerçeve Direktifi, tüm kirleticiler için ortak metotlar vasıtası ile hava kalitesinin değerlendirilmesine, izleme gereklilikleri ve metotlarına, temiz hava plan ve programlarına ilişkin kurallar getirmektedir

Su kalitesi konusundaki mevzuatın temelini, 2000/60/AT sayılı Su Çerçeve Direktifi ile bağlı direktifler oluşturmaktadır. Su Çerçeve Direktifi, entegre havza yönetimi ve halkın karar alma süreçlerine katılımı esasına dayalı olarak, Avrupa Birliğindeki tüm su kütlelerinin kalite ve miktar açısından korunmasını ve iyileştirilmesini öngören temel yasal düzenlemedir.

Çevre faslının düzenlediği temel alanlar

Atık yönetimi alanındaki temel düzenleme 2008/98/AT sayılı Atık Çerçeve Direktifi'dir. Çerçeve Direktifte **atık yönetimi hiyerarşisi** tanımlanmıştır. Atık yönetimi hiyerarşisine göre, atık yönetimi stratejileri öncelikle atıkların oluşumunun **kaynağında önlenmesine** odaklanmalıdır. Bunun mümkün olmadığı hallerde, atık malzemeler yeniden kullanılmalı, yeniden kullanılamıyorsa **geri dönüştürülmelidir**. Geri dönüştürülmesi mümkün olmayan atık malzemeler ise geri kazanım (örneğin enerji geri kazanımı) amacıyla kullanılmalıdır. **Atıkların yakma tesislerinde veya düzenli depolama sahalarında güvenli şekilde bertaraf edilmesi atık yönetimi hiyerarşisinde en son seçeneği oluşturmaktadır**. Atık başlığı altında Çerçeve Direktifin yanı sıra, atıkların düzenli depolanması, atıkların taşınımı, ve özel atıklar (pil ve akümülatörler, ömrünü tamamlamış araçlar, atık elektrikli ve elektronik eşyalar, ambalaj ve ambalaj atıkları gibi) konularına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

Çevre faslının düzenlediği temel alanlar

Doğa koruma konusundaki AB müktesebatında 2009/147/AT sayılı Kuş Direktifi ve 92/43/AET sayılı Habitat Direktifi önemli ve önceliklidir. Söz konusu direktifler, korunan alanların (özellikle Natura 2000 alanlarının) belirlenmesine yönelik hükümleri ve tüm sektörlerdeki uygulamalarda göz önüne alınması gereken öncelikli koruma tedbirlerini içermektedir. Bu sektör altındaki diğer önemli konulardan biri ise, 99/22/AT sayılı Yabani Hayvanların Hayvanat Bahçelerinde Barındırılması Direktifi'dir.

Çevre faslının düzenlediği temel alanlar

Endüstriyel kirlenmenin kontrolü ve risk yönetimi başlığı altında yer alan temel düzenlemeler 2010/75/AT sayılı Endüstriyel Emisyonlar Direktifi ve 96/82/AT sayılı Tehlikeli Maddeler İçeren Büyük Kaza Risklerinin Kontrolüne İlişkin Direktif (SEVESO II)'tir, Endüstriyel Emisyonlar Direktifi kapsamında, entegre izin sistemi ile **kirliliğin üretim sürecinde önlenmesi, üretim sonucu oluşan kirliliğin kontrolü, mevcut en iyi teknikler (BAT)** ve halkın katılımı hususlarını düzenleyen 2008/1/AT sayılı Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrol Direktifi'nin (IPPC) diğer 6 sektörel direktif ile yeniden şekillendirilerek tek direktif haline getirilmesi hedeflenmiştir. Söz konusu 6 sektörel Direktif, Büyük Yakma Tesisleri Direktifi (2001/80/AT)(LCP), Atık Yakma Direktifi (2000/76/AT)(WID), Solvent Emisyonları Direktifi (1999/13/AT)(SED), Titanyum Dioksit Sanayisinden Kaynaklanan Atıklara İlişkin 3 Direktif (78/176/AET, 82/883/AET, 92/112/AET) olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda, 2010/75/AT sayılı Endüstriyel Emisyonlar Direktifi ile, 2001/80/AT sayılı **Büyük Yakma Tesisleri Direktifi** haricindeki diğer Direktifler 7/1/2014 tarihi itibarı ile yürürlükten kalkmış olup, 2001/80/AT sayılı Direktif ise 1/1/2016 tarihi itibarı ile yürürlükten kalkacaktır.

Çevre faslının düzenlediği temel alanlar

Kimyasallar alanındaki önemli düzenlemeler, 1272/2008/AT sayılı Madde ve Karışımların Sınıflandırılması, Etiketlendirilmesi ve Ambalajlanması (CLP) Tüzüğü ile 1907/2006/AT sayılı REACH (Kimyasalların Kaydı, Değerlendirilmesi, İzni ve Kısıtlanması) Tüzüğü'dür. Bu başlık altında ayrıca, kimyasalların ihracatı ve ithalatı, kalıcı organik kirleticilerin sınırlandırılması, deney hayvanları ile biyosidal ürünlere ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır.

Gürültü alanında, çevresel gürültünün değerlendirilmesi ve yönetimine ilişkin 2002/49/AT sayılı Çevresel Gürültü Direktifi bulunmaktadır. Direktif kapsamında, yerleşik nüfusu 250.000'den fazla olan yerleşim alanları, yılda 6 milyondan fazla aracın geçtiği ana kara yolları, yılda 60.000 den fazla trenin geçtiği ana demir yolları, yılda 50.000 den fazla hareketin gerçekleştiği hava alanları için **stratejik gürültü haritalarının hazırlanması ve gürültü eylem planlarının oluşturulması gerekmektedir.**

Çevre faslının düzenlediği temel alanlar

İklim değişikliği konusunda sera gazlarının emisyonunun izlenmesi, emisyon ticareti sistemi ile, emisyon ticareti sisteminin dışında kalan sektörlerden kaynaklanan **sera gazı emisyonlarının azaltılması** (406/2009/AT sayılı Çaba Paylaşım Kararı), karbon yakalama ve depolaması, F-gazlarının kontrolü ve ozon tabakasının korunması ile ilgili AB düzenlemeleri bulunmaktadır.

İklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin geri döndürülemez bir seviyeye ulaşmasını engellemek üzere, küresel ortalama sıcaklık artışının Sanayi Devrimi öncesine kıyasla **2°C altında tutulması** gerektiği, uluslararası kamuoyu ve bilim çevreleri tarafından kabul edilmektedir. İklim değişikliğiyle mücadeleye yönelik uluslararası alanda yürütülen çalışmalara baştan beri liderlik eden Avrupa Birliği, 2°C'lik küresel eşiği temel alarak kendi sera gazı emisyonlarına ilişkin iddialı hedefler benimsemiştir. Bu kapsamda AB, 2020 yılına kadar sera gazı emisyonlarını **1990 seviyesine kıyasla %20 oranında** azaltmayı amaçlamaktadır. AB'nin 2030 yılına yönelik emisyon hedefi ise yine 1990 referans yılına kıyasla **%40 azaltım olarak belirlenmiştir**.

Çevre faslının düzenlediği temel alanlar

AB Entegre Çevre Uyum Stratejisi (UÇES) (2007-2023) Türkiye'nin, AB'ye katılımı için bir ön koşul olan, AB çevre müktesebatına uyumun sağlanması ve mevzuatın etkin bir şekilde uygulanması amacıyla ihtiyaç duyulacak teknik ve kurumsal altyapı, gerçekleştirilmesi zorunlu çevresel iyileştirmeler ve düzenlemelerin neler olacağına ilişkin detaylı bilgileri içermektedir

Bu çerçevede AB'ye uyum için yapılması gereken çevre yatırımlarının maliyeti (kimyasallar ve gürültü sektörleri hariç) yaklaşık **59 milyar Avro olarak** hesaplanmıştır. Çevre alanında ihtiyaç duyulan söz konusu yatırımların **yüzde 80'nin kamu sektörü, yüzde 20'sinin ise özel sektör tarafından yapılması öngörülmüştür**

Çevre faslının düzenlediği temel alanlarda ilerlemeler?

Su Kalitesi Sektöründe genel olarak AB direktiflerinin önemli ölçüde ulusal mevzuata aktarıldığı görülmektedir. Geçtiğimiz dönemde, ilgili personelin bilgi düzeyinin sürekli olarak artması, ulusal kaynakların gelişmesi ve IPA fonlarının da katkılarıyla içmesuyu ve atıksu altyapı yatırımları artmıştır. Buna karşılık olarak yürürlükte olan mevzuatın pratikte uygulanmasındaki sorunlar, özellikle arıtma tesislerinin işletilme aşamasındaki problemler, yeterli verimin sağlanamaması, su maliyetlerinin tam olarak yansıtılamaması ve ekonomik kısıtlar nedeniyle, **olumlu gelişmelere rağmen, su kütlelerinin korunması ve sürdürülebilir yönetimi hedeflerine henüz ulaşamamıştır.** Su kütlelerinin %30'undan fazlası hassas alanlar olarak belirlenmiştir. 25 nehir havzasından dördüne ilişkin yönetim planlarının hazırlanması tamamlanmıştır. Su konularıyla ilgili sınır ötesi istişareler hâlâ erken bir aşamadır. Devam eden yatırımların neticesi olarak, atık su arıtma kapasitesi artmıştır. Deniz Stratejisi ve Yüzme Suyu Direktifleri ile hâlâ uyum sağlanmamıştır

Çevre faslının düzenlediği temel alanlarda ilerlemeler?

Doğa koruma ile ilgili çerçeve mevzuat, ulusal biyo-çeşitlilik stratejisi ve eylem planı henüz kabul edilmemiştir. Sulak alanlarda, ormanlarda ve doğal sit alanlarında planlama ve imara izin veren düzenlemeler hâlâ **AB müktesebatına uyumlu değildir**. Habitat ve Kuş Direktifleri kapsamında Türkiye’de tespit edilen habitat ve türlerin listeleri hazırlanmıştır. Gelecekteki Natura 2000 alanlarının yönetilmesine yönelik kurumsal çerçevenin geliştirilmesi ve uygun kaynağın sağlanması gerekmektedir. Özellikle hidroelektrik ve madencilik gibi alanlarda gerçekleşecek yatırımların, özellikle potansiyel Natura 2000 alanları için doğa koruma yükümlölükleri ile uyumlu olması gerekmektedir

Çevre faslının düzenlediği temel alanlarda ilerlemeler?

Endüstriyel kirlilik ve risk yönetimi konusunda, birçok AB direktifi ve tüzüğü ile uyum düzeyi başlangıç aşamasındadır. Seveso II Direktifi'ne uyum iyi düzeydedir ve eko etiket yönetmeliği 106 2018'de kabul edilmiştir. **Seveso III Direktifi, Endüstriyel Emisyonlar Direktifi, Eko-Yönetim ve Denetim Programı ve Boya Direktifi ile hâlâ uyum sağlanmamıştır**

Kimyasallar ile ilgili olarak, Kalıcı Organik Kirleticiler Hakkında Yönetmelik 2018'de kabul edilmiştir. **Tehlikeli kimyasalların ithalat ve ihracatına ilişkin mevzuat henüz kabul edilmemiştir.** Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar için Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmelik'i uygulamaya yönelik düzenleyici bir çerçevenin kabul edilmesinde ilerleme kaydedilmiştir.

Gürültü konusundaki mevzuat uyumu ileri düzeydedir. Gürültü haritaları ve yerel gürültü eylem planlarının hazırlanması ileri bir aşamadır.

Çevre faslının düzenlediği temel alanlarda İlerlemeler?

Atık yönetimine ilişkin yasal çerçeve büyük oranda uyumlaştırılmıştır. Türkiye, atık yönetiminde sıfır atık yaklaşımını, doğal kaynakların verimli kullanımını, düzenli depolamayı azaltmayı ve geri dönüşümü ve yeniden kullanımı artırmayı teşvik eden bir strateji benimsemiştir. Hafif plastik poşetlerin ücretsiz dağıtımını yasaklayan mevzuat Ocak 2019'da yürürlüğe girmiş ve kayda değer bir kamuoyu ilgisi ile karşılanmıştır. Atık arıtma tesislerinin AB müktesebatı standartlarına getirilmesine yönelik çalışmalar devam etmiştir. Atıkların ayrıştırılması, geri dönüştürülmesi ve tıbbi atıkların arıtılmasına yönelik uyum ve kapasite artmıştır. Yerel ve bölgesel düzeyde atık yönetimi planlarının uygulanması için önemli çaba sarf edilmesi gerekmektedir. **Atıkların geri dönüştürülmesini teşvik edici ve oluşumunu önleyici ekonomik araçlar gelişme göstermektedir, ancak sınırlı kalmıştır.**

Çevre faslının düzenlediği temel alanlarda İlerlemeler?

İklim değişikliği Rapor döneminde, bu alanda ilerleme kaydedilmemiştir. Avrupa Birliği'nin "2030 İklim ve Enerji Politikaları Çerçevesi" ile uyumlu bir ulusal strateji henüz oluşturulmamıştır ve iklim eylemi konusunun diğer sektör politikalarına entegrasyonu hâlâ zayıftır. Mevcut ulusal iklim değişikliği stratejisi ve ulusal iklim değişikliği eylem planı, iklim değişikliği ile mücadeleyi yalnızca kısmi olarak ve kısa vadeli şekilde ele almaktadır. **Türkiye iklim değişikliği ile ilgili Paris Anlaşması'nı henüz onaylamamıştır.** Türkiye, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi kapsamındaki yükümlüklerine ilişkin olarak sera gazları hakkında üçüncü iki yıllık raporunu Ocak 2018'de sunmuştur. Ulusal envanter son olarak Nisan 2018'de sunulmuştur. **Türkiye, Emisyon Ticareti Direktifi ile henüz uyum sağlamamıştır.** AB'nin ekonomi genelinde sera gazı emisyonu izleme mekanizması ile uyuma yönelik mevzuatın kabul edilmesi gerekmektedir. Yakıt Kalitesi Direktifi ile uyumlaştırılmış mevzuatı tam olarak uygulamak ve **yeni binek otomobilleri için emisyon standartlarına** uyum sağlamak için daha fazla çaba gösterilmesi gerekmektedir. **Türkiye'nin ayrıca Karbon Yakalama ve Depolama Direktifi ile uyuma yönelik bir uyumlaştırma planı oluşturması gerekmektedir.**

Son Değerlendirme

Atık yönetiminde ve atık su arıtımında kapasitenin artırılması ve mevzuat uyumu ile ilgili olarak bazı ilerlemeler kaydedilmiştir, **ancak uygulama hâlâ zayıftır**. Daha kapsamlı ve iyi koordine edilmiş evre ve iklim politikalarının oluşturulmasına ve uygulanmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Stratejik planlamaya, büyük yatırımlara ve daha güçlü bir idari kapasiteye de ihtiyaç duyulmaktadır. Gelecek yıl, Türkiye'nin özellikle:

- **su ve endüstriyel kirlilikle ilgili direktiflere ilişkin uyumu tamamlaması ve evresel Etki Değerlendirmesi Direktifi'nin doğru olarak uygulanmasını sağlaması;**
- halkın katılımı ve çevresel bilgiye erişim hakkı ile ilgili müktesebata uyum sağlaması;
- **iklim değişikliği ile ilgili Paris Anlaşması'nı onaylaması ve Anlaşma'ya yönelik katkısını uygulamaya başlaması ve iklim değişikliğine ilişkin AB müktesebatına uyumunu tamamlaması gerekmektedir.**

İLGİNİZE TEŞEKKÜRLER...

Prof .Dr. Nuri AZBAR

Ege Üniversitesi
Biyomühendislik Bölümü

nuri.azbar@ege.edu.tr
Tel: 0090 232 3115816